

IMPACTUL NIVELULUI CHELTUIELILOR DE CONSUM GOSPODĂRIILOR CASNICE ASUPRA EXCLUZIUNII SOCIALE

*STREMENOVSCAIA Zoia, cercet. științ., INCE AȘM
GARABAJII Ecaterina, drd., INCE AȘM*

La pauvreté et l'exclusion sociale continuent d'affecter la société moldave. Comme leur indicateur il est possible d'utiliser les indicateurs de dépenses de consommation et leurs structures. Ces chiffres reflètent suffisamment bien le niveau réel de vie de certains groupes de ménages.

Mots clés : pauvreté, exclusion sociale, dépenses de consommation, ménages

Sărăcia și excluziunea socială continuă să afecteze societatea moldovenească. Excluziunea socială, având un caracter multidimensional, cuprinde mai multe aspecte ale vieții, precum: ocuparea, protecția socială, sănătatea, etc. În scopul soluționării problemelor cu care se confruntă gospodăriile casnice, din punctul de vedere social și economic, apare necesitatea de a cunoaște greutățile pe care le suportă zilnic. În calitate de indicator al acestora poate fi utilizat consumul gospodăriilor. Cheltuielile de consum reflectă suficient de veridic nivelul de trai al gospodăriilor casnice, estimând mai bine decât veniturile situația reală, drept motiv fiind sub-raportarea veniturilor și dificultatea măsurării veniturilor informale. Ne-am propus spre examinare cheltuielile de consum medii lunare ale gospodăriilor casnice din I trimestru al anului 2014.

Cele mai mici cheltuieli de consum au avut gospodăriile sărace după criteriul, care este o combinație a abordărilor de identificare a sărăciei absolute, relative și de privative – 808,0 lei, iar cele mai considerabile cheltuieli de consum au fost înregistrate la gospodăriile sărace după criteriul de privativ – 1509,89 lei, adică o creștere de 1,9 ori (tab.1). Cheltuielile de consum ale altor gospodării casnice, sărace în funcție de alte criterii și combinații ale acestora, nu depășesc 1000 lei, și variază de la 831,34 lei (combinația abordărilor absolute și relative), adică sunt de 1,8 ori mai mici decât la cele sărace după criteriul de privativ, până la 958,46 lei

(combinarea abordărilor relative și de private), adică de 1,6 ori.

Mărimea cheltuielilor de consum ale gospodăriilor casnice în funcție de criteriul de privativ este comparabilă cu mărimea cheltuielilor gospodăriilor ne sărace, care au constituit 1777,46 lei, ceea ce este doar cu 17,7% mai mult decât cheltuielile de consum ale gospodăriilor de private.

Tabelul 1

**Cheltuielile medii lunare de consum ale gospodăriilor casnice (GC)
 în dependență de criteriul de măsurare a sărăciei aplicat (în total pe țară), lei**

	Sărăcia absolută	Sărăcia relativă	Sărăcia de privativă	Sărăcia absolută și relativă	Sărăcia absolută și de privativă	Sărăcia relativă și de privativă	Sărăcia absolută, relativă și de privativă	Ne sărace
Cheltuieli de consum – total	861,94	951,93	1 509,89	831,34	838,15	958,46	808,00	1 777,46
Produse alimentare	485,74	533,78	726,92	487,96	491,34	556,78	490,76	773,92
Încălțăminte, îmbrăcăminte	61,16	78,97	126,09	61,45	49,71	64,34	50,99	186,28
Întreținerea și dotarea locuinței	183,35	197,31	332,06	167,07	164,29	199,82	158,97	388,25
Îngrijirea medicală și sănătate	41,08	39,91	131,32	35,17	50,26	46,00	34,99	118,38
Transport și comunicații	38,72	52,29	93,65	37,22	33,16	46,37	33,24	159,41
Învățământ	3,58	1,43	9,38	1,91	0,78	0,41	0,81	11,53
Diverse*	48,31	48,24	90,48	40,57	48,62	44,73	38,23	139,69

* „Diverse” includ cheltuielile pentru: băuturi alcoolice, tutun; agrement; hoteluri, restaurante; diverse
 Sursa: calculat conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice ale Republicii Moldova, I tr.2014

Printre componentele cheltuielilor de consum prima poziție după dimensiune (indiferent de criteriul de măsurare a sărăciei sau combinații ale acestora) este deținută de cheltuielile pentru cumpărarea produselor alimentare. Cele mai mari cheltuieli pentru alimentare, de asemenea, au fost la gospodăriile sărace după criteriul de privativ – 726,92 lei, iar cele mai mici – 485,74 lei – la cele sărace în funcție de criteriul absolut, adică de 1,5 ori mai mici (tab.1). Volumul cheltuielilor pentru alimentare la gospodăriile sărace în funcție de celelalte criterii, nu depășește 556,78 lei (sărace după criteriul combinat sărăcia „relativă + de privativă”), adică de 1,3 ori mai mic, decât la cele sărace după criteriul de privativ, însă de 1,1 ori mai mare decât la cele sărace după criteriul absolut.

La fel, ca și la cheltuielile totale de consum, cheltuielile pentru alimentare ale gospodăriilor sărace după criteriul de privativ sunt comparabile după dimensiune cu cheltuielile gospodăriilor ne sărace, care au constituit 773,92 lei, adică depășirea mărimii acestora, supra mărimea cheltuielilor pentru alimentare ale gospodăriilor sărace după criteriul de privativ, constituie doar 6,5%.

A doua după dimensiune componentă a cheltuielilor medii lunare de consum sunt cheltuielile pentru întreținere și dotare a locuinței, în plus, mai mult de 4/5 din aceste cheltuieli (de la 86,0% la gospodăriile relativ sărace la 88,6% la sărace după criteriul de privativ, și chiar 85,2% la ne sărace) revin pentru întreținerea locuinței, adică la plata serviciilor locativ-comunale (tab.1). Volumul cheltuielilor pentru întreținerea și dotarea locuinței variază de la 164,29 lei la gospodăriile sărace după criteriul combinat sărăcia „absolută+de privativă”, până la 332,06 lei la gospodăriile sărace după criteriul de privativ. Cu toate acestea, nici într-o gospodărie, săracă în funcție de alte criterii de măsurare a sărăciei sau combinații ale acestora, cheltuielile pentru locuință nu depășesc 200 lei, adică observăm o diferență considerabilă de cele sărace după criteriul de privativ. Acest tip de cheltuieli, în dependență de criteriul de măsurare a sărăciei, este de 2,2 (criteriul de privativ) – de 3,1 (combinarea a 3 abordări de identificare a sărăciei) ori mai mic decât cheltuielile pentru cumpărarea produselor

alimentare. Vom remarca că, doar la gospodăriile sărace după criteriul de-privativ, suma cheltuielilor pentru locuință (332,06 lei) este comparabilă cu cheltuielile celor ne sărace (388,25 lei), deși este cu 16,9% mai mică. La gospodăriile ne sărace cheltuielile pentru locuință, de asemenea, sunt de 2,0 ori mai mici decât cheltuielile pentru produse alimentare.

Este de remarcat faptul că, sumele cheltuielilor pentru întreținerea și dotarea locuinței corespund pe deplin cu datele despre existența suprafeței totale și locative la gospodăriile casnice. Astfel, cele mai mari cheltuieli medii lunare de consum la articolul dat sunt la gospodăriile sărace după criteriul de-privativ, faptul ce se explică în deplină măsură prin existența unei suprafețe totale mari (37,41 m² per persoană) și locativă (25,44 m² per persoană). Însă, la gospodăriile ne sărace atât suprafața totală, cât și locativă per persoană este mai mică, nu doar în comparație cu cele sărace după criteriul de-privativ, dar și cu gospodăriile sărace după criteriul care este o combinație a abordărilor relative și de-privative de măsurare a sărăciei, nu cu mult depășesc dimensiunile specifice gospodăriilor sărace în funcție de celelalte criterii de măsurare a sărăciei sau combinații ale acestora. Prin urmare, gospodăriile ne sărace profită de serviciile mai calitative de întreținere a locuinței, precum și alocă sume mari pentru dotarea lor.

Chiar și mai neînsemnate după volum sunt cheltuieli pentru cumpărarea îmbrăcăminte și încălțăminte, care sunt deja într-o măsură mai mici decât cheltuielile pentru produsele alimentare și variază de la 5,8 ori la gospodăriile sărace după criteriul de-privativ, până la 9,9 ori la gospodăriile sărace după criteriul care este o combinație a abordărilor absolute și relative (tab.1). Acestea din urmă gospodării cheltuie pentru îmbrăcăminte și încălțăminte cea mai mică sumă – 49,71 lei, în timp ce gospodăriile sărace după criteriul de-privativ au cheltuit de 2,5 ori mai mult – 126,09 lei. Vom remarca că, la celelalte gospodării, sărace după alte criterii sau combinații ale acestora, suma cheltuielilor la acest articol de cheltuieli medii lunare de consum au fost mai mici decât mărimea acestor cheltuieli la gospodăriile sărace după criteriul de-privativ, și nu depășea 62,6% din mărimea lor. Cu toate acestea, cheltuielile gospodăriilor sărace după criteriul de-privativ, pentru cumpărarea de îmbrăcăminte și încălțăminte constituie ceva mai mult de 2/3 (67,7%) din suma cheltuielilor la acest articol la gospodăriile ne sărace (186,28 lei).

Cheltuieli pentru îngrijirea medicală și sănătate, de asemenea, sunt de 10 ori mai mici decât cheltuielile pentru cumpărarea produselor alimentare. La acest articol o sumă mai mare au cheltuit gospodăriile sărace după criteriul de-privativ (131,31 lei), în timp ce, cea mai mică sumă (de 3,7-3,8 ori) au cheltuit gospodăriile sărace după criteriul care este o combinație a abordărilor absolute și relative de măsurare a sărăciei (35,17 lei), precum și gospodăriile sărace după criteriul care este o combinație a celor trei abordări de măsurare a sărăciei (34,99 lei) – tab. 1. La gospodăriile sărace după celelalte criterii sau combinații ale acestora, suma cheltuielilor pentru îngrijirea medicală și sănătate nu a depășit 50,26 lei (sărace după criteriul sărăcia „absolută+de-privativă”). O trăsătură distinctivă a acestui articol de cheltuieli de consum este aceea că, doar la el, cheltuielile gospodăriilor ne sărace au fost mai mici, decât la gospodăriile sărace după caracterul de-privativ, și au constituit 118,38 lei, adică cu 10,9 % mai puțin.

Imagine destul de asemănătoare este la articolul – cheltuieli pentru transport și comunicații. Cea mai mare sumă au cheltuit gospodăriile sărace după criteriul de-privativ (93,65 lei), în timp ce gospodăriile sărace după criteriul care este o combinație a criteriilor absolut și de-privativ de măsurare a sărăciei, precum și după criteriul, care este o combinație a celor trei criterii de măsurare a sărăciei, – de 2,8 ori mai mică (tab.1). Spre deosebire de alte articole de cheltuieli, cheltuielile gospodăriilor sărace după criteriul de-privativ, de asemenea, sunt mult mai mici decât cheltuieli de transport și comunicații ale gospodăriilor ne sărace (159,41 lei) și constituie doar 58,7% din volumul lor. În același timp, aceste cheltuieli ale gospodăriilor sărace după criteriul care este o combinație a criteriilor absolut și de-privativ de măsurare a sărăciei, precum și în funcție de criteriul, care este o combinație a celor trei criterii de măsurare a sărăciei, deja de 4,8 ori sunt mai mici comparativ cu dimensiunile cheltuielilor de transport și comunicații ale gospodăriilor ne sărace.

Cheltuieli pentru învățământ constituie cea mai mică valoare, care diferă de zeci de ori de suma cheltuielilor pentru alimentare, în componența cheltuielilor medii lunare de consum la toate gospodăriile sărace, indiferent de criteriile de măsurare a sărăciei aplicate sau combinații ale acestora. Sumele cheltuielilor pentru învățământ atât de scăzute (la trei tipuri de gospodării acestea nu au constituit nici măcar 1 leu) în deplină măsură ar putea fi explicate prin faptul că, datele cuprind doar primul trimestru al anului, în timp ce

cele mai mari cheltuieli revin, evident, pe trimestrul III, când începe anul de învățământ. Cea mai mare sumă pe lună au cheltuit gospodăriile sărace după criteriul de-privativ – 9,38 lei, în timp ce cea mai mică – doar 0,41 lei – gospodăriile sărace după criteriul care este o combinație a criteriilor relativ și de-privativ de măsurare a sărăciei, adică o depășire de 22,9 ori (tab.1). La celelalte gospodării decalajul variază de la 2,6 ori pentru gospodăriile sărace în criteriul absolut (3,58 lei), până la 12,0 ori pentru gospodăriile sărace după criteriul care este o combinație a abordărilor absolute și de-privative de măsurare a sărăciei (0,78 lei).

Cheltuielile pentru învățământ la gospodăriile sărace după criteriul de-privativ sunt comparabile cu cheltuielile la acest articol ale celor ne sărace (11,53 lei), deși constituie 81,3% din volumul lor.

Analiza structurii cheltuielilor medii lunare de consum arată că, cheltuieli pentru cumpărarea produselor alimentare sunt predominante în toate gospodăriile, indiferent de abordare de măsurare a sărăciei aplicată sau combinații ale acestora și constituie de la 48,1% la cele sărace după criteriul de-privativ, până la 60,8% la sărace după criteriul care prezintă o combinație a celor trei abordări (tab.2). Vom menționa că, în expresie absolută, suma cheltuielilor pentru alimentare la gospodăriile sărace după criteriul de-privativ, a fost cea mai înaltă.

Poziția a doua în structura cheltuielilor ocupă cheltuielile pentru întreținerea și dotarea locuinței, care constituie aproximativ 1/5 din cheltuielile medii lunare de consum la toate gospodăriile sărace în funcție de diverse criterii sau combinații ale acestora: de la 19,6-19,7% (respectiv, sărace după criteriul care este combinația abordărilor absolute și de-privative și sărace după criteriul care este o combinație a celor trei abordări) la 22,0% (sărace după criteriul de-privativ). În cazul dat, valorile absolute și ponderile cheltuielilor pentru întreținerea și dotarea locuinței în cheltuielile totale de consum coincid.

Tabelul 2

**% Structura cheltuielilor medii lunare de consum ale GC
 în dependență de criteriul de măsurare a sărăciei aplicat (în total pe țară), %**

	Sărăcia absolută	Sărăcia relativă	Sărăcia de-privativă	Sărăcia absolută și relativă	Sărăcia absolută și de-privativă	Sărăcia relativă și de-privativă	Sărăcia absolută, relativă și de-privativă
Cheltuieli de consum – total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Produse alimentare	56,3	56,1	48,1	58,7	58,6	58,1	60,8
Încălțăminte, îmbrăcăminte	7,1	8,3	8,4	7,4	5,9	6,7	6,3
Întreținerea și dotarea locuinței	21,3	20,7	22,0	20,1	19,6	20,8	19,7
Îngrijirea medicală și sănătate	4,8	4,2	8,7	4,2	6,0	4,8	4,3
Transport și comunicații	4,5	5,5	6,2	4,5	4,0	4,8	4,1
Învățământ	0,4	0,1	0,6	0,2	0,1	0,1	0,1
Diverse*	5,6	5,1	6,0	4,9	5,8	4,7	4,7

* „Diverse” includ cheltuieli pentru: băuturi alcoolice, tutun; agreement; hoteluri, restaurante; diverse
 Sursa: calculat conform datelor CBGC ale Republicii Moldova, I tr.2014

Ratele celorlalte componente ale cheltuielilor medii lunare de consum sunt de zeci de ori mai mici. Astfel ponderea cheltuielilor pentru cumpărarea îmbrăcăminte și încălțăminte variază de la 6,3% (sărace după criteriul care este combinația a celor trei abordări) până la 8,3-8,4% (respectiv, sărace după criteriul sărăciei relative și sărace după criteriul de-privativ), adică dispersia între gospodăriile casnice sărace după diferite criterii sau combinații ale acestora, este nesemnificativă.

Rata cheltuielilor pentru îngrijire medicală și sănătate are o dispersie mare: de la 4,2-4,3% (respectiv, gospodăriile casnice relativ sărace și sărace după criteriul care este o combinație a abordărilor absolute și relative, precum și sărace după criteriul care este combinația a celor trei abordări) până la 8,7% (sărace după criteriul de-privativ), adică o depășire de zeci de ori mai mare.

Aproximativ la același nivel în structura cheltuielilor medii lunare de consum sunt cheltuielile pentru transport și comunicații, singură diferență fiind, dispersia de 2,2 p. p. între valorile extreme.

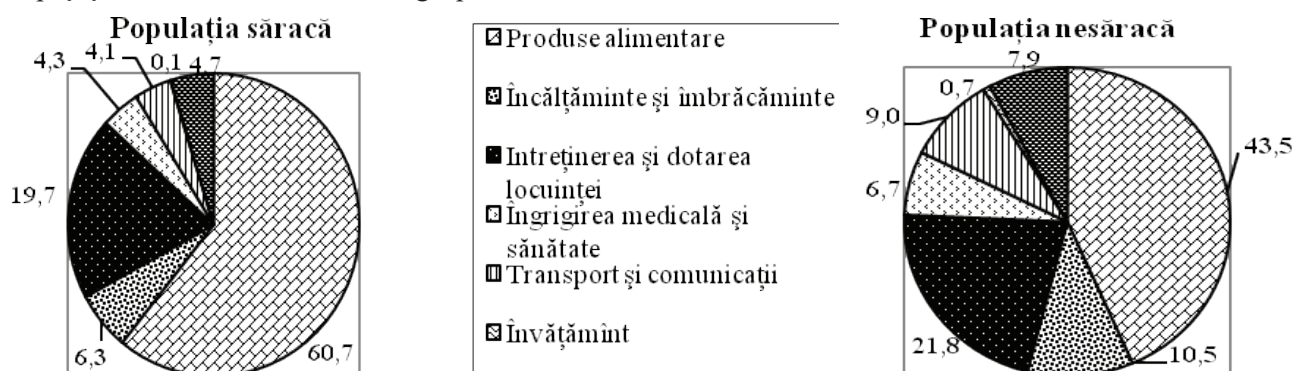
Cea mai mică pondere – mai puțin de 1% – este înregistrată la cheltuielile pentru învățământ în toate

SECȚIUNEA nr. 6

ASPECTE SOCIALE ȘI JURIDICE A ASIGURĂRII SECURITĂȚII NAȚIONALE

gospodăriile casnice, sărace în funcție de diverse criterii de măsurare a sărăciei sau combinări ale acestora. Cu toate acestea, dispersia valorilor este destul de însemnată: de la 0,1% la patru tipuri de gospodării, până la 0,6% gospodării sărace după criteriul de-privativ, adică de 6 ori mai mare.

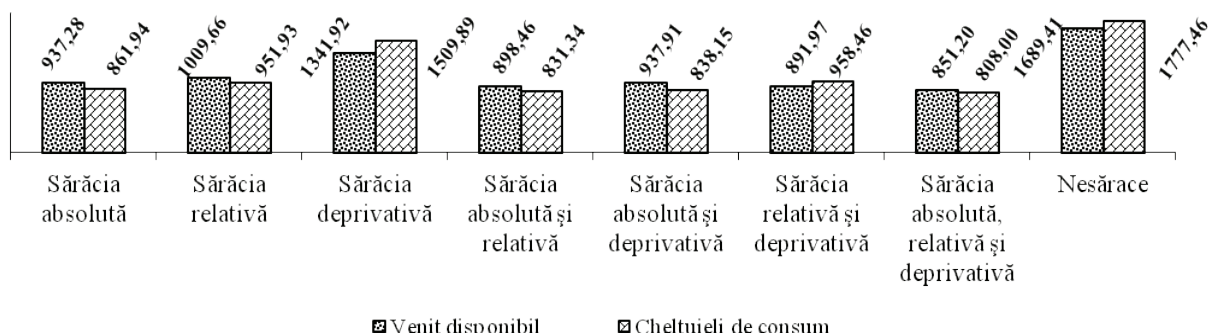
Un deosebit interes prezintă compararea datelor din structura cheltuielilor de consum medii lunare ale gospodăriilor sărace (după criteriul care este o combinație a celor trei abordări de măsurare a sărăciei) și ne sărace. Și la gospodăriile sărace, și la ne sărace predominante sunt cheltuielile pentru cumpărarea produselor alimentare, în plus, doar rata acestui articol de cheltuieți la gospodăriile sărace este mai mare decât la cele ne sărace. Astfel, dacă la gospodăriile sărace aceste cheltuieli constituie aproximativ 2/3 (60,7%), atunci la gospodăriile ne sărace ele constituie puțin mai mult de 2/5 (43,5%), adică o diferență de 17,2 p. p. (fig.1). În acest fel se confirmă legea lui Engel despre scăderea ponderii cheltuielilor alimentare odată cu majorarea bunăstării gospodăriilor [2]. A doua mare componentă structurală – cheltuieli de întreținere și dotare a locuinței – la gospodăriile sărace și ne sărace diferă neînsemnat: 2,1 p. p. în favoarea gospodăriilor ne sărace. Ponderea cheltuielilor pentru îmbrăcăminte și încălțăminte la gospodăriile ne sărace este mai mare cu aproape 1/3, decât la cele sărace (10,5% vs. 6,3%). Aproximativ același raport și la cheltuieli pentru îngrijire medicală și sănătate – 6,7% la gospodăriile ne sărace și 4,3% la sărace. Mai mult decât de 2 ori este mai mare rata cheltuielilor de transport și comunicații la gospodăriile ne sărace (9,0%) comparativ cu cele sărace (4,1%). La valoarea neînsemnată a sa (mai puțin de 1%) rata cheltuielilor pentru învățământ în gospodăriile ne sărace de 7 ori depășește rata acestor cheltuieli la gospodăriile sărace.

Figura 1. Structura cheltuielilor de consum ale populației sărace și nesărace, %

Sursa: calculat și construit conform datelor CBGC al Republicii Moldova, I tr.2014

În încheiere vom compara valorile veniturilor disponibile și cheltuielilor medii lunare de consum. Figura 2 arată că, depășind limitele mijloacelor sale, trăiesc nu doar gospodăriile sărace după criteriul de-privativ de măsurare a sărăciei (cheltuielile de consum depășesc veniturile disponibile cu 167,97 lei), ci și gospodăriile sărace după criteriul care este o combinație a abordărilor relative și de-privative (depășire cu 66,49 lei), precum și gospodăriile ne sărace la care excesul a constituit 88,05 lei.

Figura 2. Raportul valorilor veniturilor disponibile și cheltuielilor de consum ale GC în dependență de criteriul de măsurare a sărăciei aplicat (în total pe țară), lei pe lună per persoană

Sursa: calculat și construit conform datelor CBGC ale Republicii Moldova, I tr.2014

Evident, că anume din cauza lipsei de resurse, gospodăriile sus-menționate ar dori să primească venituri mai mari. Deci, în scopul de „a duce azi pe mâine” gospodăriile sărace după criteriul sărăciei de-privative ar dori să primească un venit de 1358,74 lei, ceea ce este de numai 16,82 lei mai mult decât veniturile efectiv primite (tab.3). Această cea mai mică sumă de „adaos” este de zeci de ori mai mică decât sumele care ar dori să aibă gospodăriile sărace după celelalte criterii sau combinații ale acestora. Cea mai mare sumă, în scopul „de a duce azi pe mâine” necesită gospodăriile sărace după criteriul care este o combinație a abordărilor relative și de-privative – 292,46 lei. La rândul său, gospodăriile ne sărace, în pofida faptului că, cheltuielile depășesc veniturile, în scopul de „a duce azi pe mâine” au nevoie de o sumă mai mică decât ei au cu adevărat.

În ceea ce privește resursele necesare, care asigură nivelul decent de trai, atunci gospodăriile ar dori să aibă un venit care depășește mai mult decât în dublu acel venit de care ei dispun, și dispersia variază de la 2,1 ori (pentru sărace după criteriul care este o combinație a abordărilor relative și de-privative) până la 2,6 ori (pentru gospodăriile sărace după criteriul de-privativ).

Tabelul 3

Evaluarea valorii veniturilor necesare GC în dependență de criteriul de măsurare a sărăciei aplicat (în total pe țară), lei

	Sărăcia absolută	Sărăcia relativă	Sărăcia de-privativă	Sărăcia absolută și relativă	Sărăcia absolută și de-privativă	Sărăcia relativă și de-privativă	Sărăcia absolută, relativă și de-privativă	Ne sărace
Venit disponibil – total	937,28	1009,66	1341,92	898,46	937,91	891,97	851,20	1689,41
Venit pentru „de a duce azi pe mâine”	1076,06	1154,00	1358,74	1063,72	1111,00	1184,43	1099,27	1402,90
Venit pentru un trai decent	2113,37	2254,78	2791,75	2107,12	2123,80	2288,45	2119,65	2925,88

Sursa: calculat conform datelor CBGC ale Republicii Moldova, I tr.2014

Excluziunea socială fiind strâns legată cu sărăcia, utilizează indicatorii săi fundamentali de monitorizare și evaluare întru determinarea păturilor vulnerabile la excluziune.

Întrucât în Republica Moldova, indicatorii privind evaluarea sărăciei preponderent sunt bazați pe metoda absolută, pragul sărăciei este determinat prin intermediul abordării „necesităților de bază”, folosind cheltuielile de consum drept indicator al bunăstării populației [1].

Din momentul din care este cunoscut nivelul cheltuielilor de consum al gospodăriilor casnice, putem trage concluzii cu privire la nivelul de bunăstare al acestora și, deci, determina gradul de vulnerabilitate la excluziune socială.

Astfel, conchidem că:

– cele mai mari cheltuieli totale medii lunare per persoană sunt la gospodăriile sărace după criteriul de-privativ, iar cele mai mici – la gospodăriile sărace după criteriul care este o combinație a celor trei abordări de identificare a sărăciei. Situația este identică și după componente ale cheltuielilor medii lunare de consum, cu excepția cheltuielilor pentru învățământ, cele mai mici cheltuieli fiind efectuate de gospodăriile sărace după criteriul care este o combinație a abordărilor relative și de-privative de identificare a sărăciei;

– atât în termeni absoluți, cât și după structura cheltuielilor medii lunare de consum la toate gospodăriile, primul loc îl ocupă cheltuielile pentru cumpărarea produselor alimentare;

– gospodării sărace după criteriul de-privativ, având cele mai mari venituri disponibile și cheltuielile de consum, duc gospodăria sa cel mai puțin rațional – cheltuielile depășind veniturile. Cu toate acestea, în scopul de „a duce azi pe mâine” aceste gospodării solicită cea mai mică sumă în comparație cu alte gospodării sărace.

BIBLIOGRAFIE

1. MEC, Raportul privind Sărăcia și Impactul Politicilor 2006, Anexa 4. Notă cu privire la măsurarea sărăciei, elaborată de Biroul Național de Statistică, Chișinău, 2007.

SECȚIUNEA nr. 6

ASPECTE SOCIALE ȘI JURIDICE A ASIGURĂRII SECURITĂȚII NAȚIONALE

---

2. Engel, E. Die Lebenskosten Belgischer Arbeiter–Familien Früher und Jetzt./International Statistical Institute Bulletin. Dresden, 1895, Vol.9, p.1-129.